

Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch

JANKO JESENSKÝ

(*30.12.1874 - †27.12.1945)

Bibliografický leták pri príležitosti

140. výročia narodenia

December 2014

JANKO JESENSKÝ, básnik a prozaik – 140. výročie narodenia

Vo vianočnom období roku 2014 si pripomíname 140. výročie narodenia významného slovenského literáta Janka Jesenského.

Narodil sa 30. decembra 1874 v Turčianskom Sv. Martine v národne uvedomelej zemianskej rodine Jána Jesenského-Gašparé. Mal dvoch bratov, Fedora a Vladimíra. Vyštudoval gymnázium v Banskej Bystrici a Kežmarku, v rokoch 1893 až 1901 študoval právo v Prešove a v rumunskej Kluži. V roku 1905 absolvoval advokátsku skúšku v Budapešti a krátko na to začal pracovať ako samostatný advokát v Bánovciach nad Bebravou. V tom období sa zoznámil s mladou klaviristkou a speváčkou Oľgou Kraftovou. Ich bohatá korešpondencia neskôr vyšla pod názvom Listy slečne Oľge.

V roku 1909 sa oženil s Annou Bottovou, dcérou významného štúrovského historika. V tom čase pôsobil v Revúcej.

Janko Jesenský sa zúčastnil 1. svetovej vojny. V 1914 narukoval k trenčianskemu pluku. Bol obvinený z vlastizrady, roku 1915 odvelený na ruský front, prešiel do ruského zajatia a po čase sa zapojil do československého odboja v Rusku. Redigoval viacero časopisov: voronežský Čechoslovan (tu sa stretol so spisovateľskými kolegami Jozefom Gregorom-Tajovským a Jaroslavom Haškom), kyjevské Slovenské hlasy. Bol zvolený za podpredsedu ruskej odbočky Československej národnej rady. V roku 1919 sa pustil do povojnového budovania vo viacerých úradoch dožívajúcej republiky. V roku 1922 bol županom v Rimavskej Sobotě, potom veľkožupanom v Nitre, v roku 1929 prešiel do Bratislavy, kde sa stal vládnym radcom, neskôr viceprezidentom Krajinského úradu. Aktívne sa zúčastňoval nielen na politickom, ale i kultúrnom a spoločenskom živote. V rokoch 1930 – 1939 bol podpredsedom Spolku slovenských spisovateľov, v roku 1933 sa stal šéfredaktorom v časopise Slovenské smery umelecké a kritické. V roku 1938 odišiel do dôchodku a na protest proti fašizácii Slovenska sa vzdal všetkých funkcií.

Jesenský bol prívržencom i politickým predstaviteľom čechoslovakizmu. Spolu s J. G. Tajovským koncipoval výzvu na zachovanie jednoty Československa. V roku 1939 sa utiahol do súkromia, no i napriek tomu podporoval protifašistické hnutie. 27. novembra 1945 bol ako prvý Slováč menovaný za národného umelca, no o mesiac neskôr, 27. decembra 1945 zomiera. V roku 1950 boli jeho telesné pozostatky odvezené a uložené do rodinnej hrobky Jesenských na Národnom cintoríne v Martine.

Jesenského tvorba je veľmi rozsiahla. Tvoriť začal už počas stredoškolských štúdií. Písal básne ale aj poviedky, ktoré uverejňoval v časopisoch *Národné noviny* a *Slovenské pohľady*. Na jeho tvorbe sa podpísala tiež známosť so speváčkou Oľgou Kraftovou, s ktorou udržiaval bohatú korešpondenciu. Tá neskôr vyšla pod názvom *Listy slečne Oľge* a svedčí o previazanosti autorovho literárneho a osobného života. V rovnakom období vydal aj svoju prvú básnickú zbierku s jednoduchým názvom *Verše*.

V roku 1913 vyšla jedna z Jesenského najznámejších poviedkových zbierok *Malomestské rozprávky*, ktorá zahŕňa jeho viacročnú prozaickú tvorbu. V Malomestských rozprávkach zobrazil a ostro kritizoval charakteristické vlastnosti rôznych vrstiev malomeštiackej spoločnosti.

Jesenský tvoril a publikoval aj v čase pobytu v Rusku. Jeho básne z tohto obdobia vyšli najprv v Rusku pod názvom *Z veršov Janka Jesenského*, a neskôr v USA pod názvom *Zo zajatia*. Táto zbierka je tematicky veľmi rôznorodá: sú v nej spomienky na mladosť, lásky, čaro ruskej prírody, na manželku a všeľudské problémy sveta zmietajúceho sa v ohni svetovej vojny.

Po návrate do vlasti pokračoval v publikovaní svojich prác. V roku 1923 vydal zbierku *Verše II.*, ktoré sú občianskou, aktivizujúcou lyrikou so sociálnymi motívmi a kritikou buržoáznej morálky.

V období rokov 1932 – 1937 vydal niekoľko titulov. Bola to napr. zbierka básní *Po búrkach*, memoárová zbierka *Cestou k slobode*, ktorá obsahovala úryvky z denníka z rokov 1914 – 1918. V roku 1935 vydal zbierku noviel *Zo starých časov*, v ktorej podal obraz zdegenerovanosti zemianskej morálky. Nakoľko skvele ovládal ruštinu, v tomto období sa venoval aj prekladom diel ruských autorov, napr. Bloka, Puškina či Jesenina.

Najznámejším a najčítanejším dielom Janka Jesenského je román *Demokrati*. Ten vydával na dvakrát. Prvý diel vznikol v polovici a druhý koncom 30-tych rokov 20. toročia. Vychádzal na pokračovanie v časopisoch *Živena* a *Slovenské pohľady*, kompletne však vyšiel až po vojne. Román podáva výstižný obraz spoločensko-politických pomerov v buržoáznej republike 30-tych rokov. Zachytil tu falošnú demokratickosť, antihumanizmus, byrokraciu, protekcionárstvo a korupciu vo vtedajšej spoločnosti.

Jesenského tvorba v 40-tych rokoch má výrazne protifašistický charakter. Vyšli mu zbierky básní *Proti noci*, ktorá je vlastne voľným pokračovaním zbierky *Po búrkach*, a zbierka *Na bratislavských cintorínoch*, v ktorej oslávil oslobodenie spod jarma vojny a fašizmu a vyjadril hlboký antifašistický postoj.

Na sklonku života ešte stihol vydať svoje posledné práce – zbierku satirických básní *Reflexie*, mapujúcu polstoročie slovenského života a jeho dejín, zbierku *Na zlobu dňa* a napokon zbierku *Čierne dni* kritizujúcu fašizmus a ľudáctvo. Krátko po smrti mu vyšla posledná zbierka *Jesenný kvet*.

Rozsiahle poetické a prozaické dielo Janka Jesenského patrí ku klenotom slovenskej národnej literatúry.

Tento bibliografický leták vydáva Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch pri príležitosti 140. Výročia narodenia autora. Obsahuje neanotované, abecedne radené záznamy o knihách Janka Jesenského nachádzajúcich sa vo fonde KAB a použitú literatúru.

Záznamová časť:

1.

Jesenský, Janko. *Sonety. II. zväzok*. - Turčiansky sv. Martin, 1923.

2.

Jesenský, Janko. *Novely*. - 1. vyd. - Liptovský sv. Mikuláš : Tranoscius, 1944.

3.

Jesenský, Janko. *Verše. II. zväzok*. - Liptovský sv. Mikuláš : Tranoscius, 1944.

4.

Jesenský, Janko. *Náš hrdina : Verše*. - 1. vyd. - Liptovský sv. Mikuláš : Tranoscius, 1944.

5.

Jesenský, Janko. *Čierne dni : Spisy VII. : Básne*. - 1. vyd. - Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 1945.

6.

Jesenský, Janko. *Proti noci : Básne*. - 1. vyd. - Liptovský sv. Mikuláš : Tranoscius, 1945.

7.

Jesenský, Janko. *Výber z poézie Sergeja Jesenina*. - 1. vyd. - Liptovský sv. Mikuláš : Tranoscius, 1948.

8.

Puškin, Alexandr Sergejevič. *Eugen Onegin*. - z ruského originálu ... preložil Janko Jesenský. - 1. vyd. – Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 1948. - 271 s. - (Výber , 6 zv.).

9.

Jesenský, Janko. *Pani Rafiková a iní*. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 1950. - 156 s. -(Hviezdoslavova knižnica , sv. 4).

10.

Puškin, Alexandr Sergejevič. *Eugen Onegin*. - z ruského originálu ... preložil Janko Jesenský. - 1. vyd. - Bratislava : Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1953. - 271 s. - (Výber , 6 zv.).

11.

Jesenský, Janko. *Na zlobu dňa*. - 1. vyd. - Bratislava : SVKL, 1956.

12.

Jesenský, Janko. *Krátka próza. Spisy III. : (Juvenilia - Malomestské rozprávky – novely Zo starých časov - Ostatná krátka próza)*. - Bratislava : SVKL, 1956.

13.

Jesenský, Janko. *Spisy III. : Krátka próza*. - Bratislava : SVKL, 1957.

14.

Jesenský, Janko. *Verše. Pohľadnice. Verše sentimentálne. Bez nadpisu. Sonety. Verše príležitostné. : Spisy II*. - Bratislava : SVKL, 1957.

15.

Jesenský, Janko. *Spisy I*. - 1. vyd. - Bratislava : SVKL, 1959.

16.

Jesenský, Janko. *Völegény : és más elbeszélések ; zo slovenského originálu ... preložil Soós István*. - 1. vyd. - Bratislava : Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry-Szlovákiai szépirodalmi könyvkiadó, 1959. - 190 s.

17.

Jesenský, Janko. *Spisy IV. : Zo zajatia*. - 1. vyd. - Bratislava : Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1960.

18.

Jesenský, Janko. *Národu*. - Bratislava : SVKL, 1960.

19.

Jesenský, Janko. *Slnečný kúpeľ a iné poviedky*. - ilustroval Ján Lebiš. - 1. vyd. - Bratislava : Mladé letá, 1960. - 204 s. - (Školská knižnica).

20.

Jesenský, Janko. *Zo zajatia. Po búrkach. Proti noci. : Spisy IV.* - Bratislava : SVKL, 1960.

21.

Jesenský, Janko. *Čierne dni : Spisy VII. /Básne.* - 2. vyd. - Bratislava : KVKL, 1961.

22.

Jesenský, Janko. *Demokrati. : Spisy V.* - Bratislava : SVKL, 1961.

23.

Jesenský, Janko. *Reflexie : Spisy VI : Na zlobu dňa.* - 2. vyd. - Bratislava : SVKL, 1962.

24.

Jesenský, Janko. *Jesenný kvet : Spisy VIII.* - 1. vyd. - Bratislava : SVKL, 1963.

25.

Jesenský, Janko. *Malomestské rozprávky.* - 1. vyd. - Bratislava : Tatran, 1966. - 385 s. -(Hviezdoslavova knižnica , zv. 116).

26.

Jesenský, Janko. *Cestou k slobode : Úryvky z denníka 1914 - 1918.* - Bratislava : Tatran, 1968.

27.

Jesenský, Janko. *Slnečný kúpeľ a iné poviedky.* - ilustroval Ján Lebiš. - 3. vyd. - Bratislava : Mladé letá, 1968. - 201 s. - (Dobré slovo? Školská knižnica).

28.

Jesenský, Janko. *Listy slečne Oľge : (tri roky veľkej lásky).* - pripravil Michal Gáfrik. - [1. vyd.]. - Bratislava : Tatran, 1970. - 240 s.

29.

Jesenský, Janko. *Maškarný ples.* - zostavila a doslov napísala Marta Hrušovská. - [1. vyd.]. - Bratislava : Tatran, 1971. - 283 s. - (Čítanie študujúcej mládeže , Zv. 34).

30.

Puškin, Alexandr Sergejevič. *Eugen Onegin.* - preklad Janko Jesenský. - Bratislava : Tatran, 1973.

31.

Jesenský, Janko. *Maškarný ples a iné poviedky*. - zostavil, doslov a vysvetlivky napísal Pavol Polakovič, ilustrácie Ján Lebiš. - [1. vyd.]. - Bratislava : Mladé letá, 1975. - 226 s. - (Klub mladých čitateľov).

32.

Krausová, Nora. *Vývin slovenského sonetu*. - Bratislava : Tatran, 1976. - 159 s. - (Interpretácie , 5).

33.

Jesenský, Janko. *Próza II. 2. časť*. - zostavil, úvodnú štúdiu a chronológiu autorovho diela a života napísal Daniel Šulc. - [1. vyd.]. - Bratislava : Tatran, 1977. - 995 s. - (Zlatý fond slovenskej literatúry , 26. zväzok).

34.

Jesenský, Janko. *Poézia I*. - [1. vyd.]. - Bratislava : Tatran, 1977.

35.

Jesenský, Janko. *Poézia. I. Výbery zo zbierok : Verše: Náš hrdina, Zo zajatia, Po búrkach, Proti noci, Reflexie, Na zlobu dňa, Čierne dni, Jesenný kvet : Výber*. - Bratislava : Tatran, 1977.

36.

PETRUS, Pavol. *Vzájomná korešpondencia Janka Jesenského s Andrejom Mrázom*. - Martin : Matica slovenská, 1981. - 124 s. - (Teória a výskum , 14).

37.

Jesenský, Janko. *Štvorylka*. - 1. vyd. - Bratislava : Tatran, 1981. - 300 s. - (Čítanie študujúcej mládeže , Zv. 130).

38.

Jesenský, Janko. *Nepokorený smiech a vrásky sveta*. - Martin : Osveta, 1982. - 177 s.

39.

Čepan, Oskár. *Stimuly realizmu*. - Bratislava : Tatran, 1984. - 480 s. - (Okno , 46. zväzok).

40.

Jesenský, Janko. *Demokrati*. - [2. vyd.]. - Bratislava : Tatran, 1985. - 600 s. : 8 s. obrazovej prílohy. - (Čítanie študujúcej mládeže , 163. zväzok).

41.

Mižáková, Helena. *JANKO JESENSKÝ* [bibliografický leták] : bibliografický leták k 130. výročiu narodenia spisovateľa ; grafická úprava: Tatiana Némethová ; zodpovedná redaktorka: Marta Pernická. - [1. vyd.]. - Nitra : Krajská knižnica Karola Kmeťka, 2004. - 1 zlož. list : čb.

42.

Jesenský, Janko. *Snečný kúpeľ : (najkrajšie prózy)*. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2005. -123 s. - ISBN 80-7090-782-7.

43.

Mikulová, Marcela. *Slovenský literárny realizmus III.* - 1. vyd. - Bratislava : Tatran, 2006. - 729 s. - (Knihy do vrecka , zv. 16.). - ISBN 80-222-0531-1. Janko Jesenský.

44.

Jesenský, Janko. *Verše a próza.* - 1. vyd. - Bratislava : Kalligram, 2011. - 652 s. - (Knižnica slovenskej literatúry , zv. 39). - ISBN 978-80-8101-526-7.

Použitá literatúra:

1. Encyklopédia slovenských spisovateľov. 1(A-O) / Karol Rosenbaum a kolektív. - [1. vyd.]. - Bratislava : Obzor, 1984. - 484 s. ; 24 cm.

2. Slovník slovenských spisovateľov 20.storočia / Augustín Maťovčík ... [et.al.]. - [1. vyd.]. - Bratislava : Spolok slovenských spisovateľov, 2001. - 527 s. ; 24 cm. - ISBN 80-8061-122-X.

3. Slovník slovenských spisovateľov / Valér Milula [et. al.]. - 1. vyd., dotlač. - Praha : LIBRI, 1999. - 526 s. ; 20 cm. - ISBN 80-85983-56-7.

Názov: Janko Jesenský – bibliografický leták pri príležitosti 140. výročia narodenia autora

Zostavil: Vojtech Gottgeisel – UKIS KAB NZ

Zodpovedná: Mgr. Ľubica Červená – riaditeľka KAB NZ

Vydala: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch

Termín: december 2014

Náklad: 20 ks

Tlač: KAB NZ